

фактичних даних в актах ревізій по виявлених порушеннях та їх обґрунтованість бухгалтерськими і нормативними документами. Аналогічні вимоги передбачені також для актів податкових перевірок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про судову експертизу". Затверджений постановою Верховної Ради України від 25.02.1994р. №2213-III.

2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998р. №53/5 (зі змінами і доповненнями).

3. Камлик М.І. Судова бухгалтерія. Підручник. Вид. 4-те, доп. та перероб. – К.: Атака, 2003. – 592с.

4. Мумінова-Савіна Г.Г. Судово-бухгалтерська експертиза: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 202с.

УДК 330.131.5:633.63(477.46)

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ В ЦУКРОБУРЯКОВОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ РЕГІОНУ

Н.О.Лисенко, викладач

Відокремлений підрозділ Європейського університету в м. Умані

Функціонування будь-якого виробництва потребує налагодження численних зв'язків з партнерами по постачанню, переробці, обслуговуванню тощо. Такі зв'язки здійснюються у різних формах — контрактна угода, бартерні операції, договори тощо. В умовах багатокладної ринкової економіки підприємства агропромислового комплексу України будь-яких форм власності самостійно визначають напрями своєї виробничої діяльності. Суб'єкти ринкової економіки самі знаходять канали збуту продукції, ціни реалізації, розподіл доходів та прибутків. Найбільш яскраво інтеграційні процеси в цукробуряковому підкомплексі виражені у взаємодії виробників сировини з цукровими заводами. Основним інструментом регулювання інтеграційних зв'язків в цукробуряковому виробництві західноєвропейських країн є контракт на виробництво і реалізацію цукрової сировини в необхідній кількості і якості. В країнах ЄЕС контракт на

поставку цукрових буряків визначається на основі встановлення для кожної країни квоти виробництва цукру.

В Європейському Союзі такий механізм, який отримав назву “цукрового ринкового порядку”, був введений в дію ще в 1967 р. Сучасний період його дії, за рішенням Ради Міністрів ЄС, тривав до 2001 р. Однак це стосується лише квот, всі інші елементи (гарантії цін, захист ринку) не обмежені в часі. Квоти в країнах Європейського Союзу встановлюються на 5 років за таким принципом. На ринку діє два види квот: квота А і квота В. Квота А (основна квота) — закріплює основну кількість цукру (А-цукру), який можна виробляти для внутрішнього ринку. Вона розподіляється між цукровими заводами, які в свою чергу розподіляють її між фермерськими господарствами зони бурякосіяння як квоту на поставку сировини — цукрових буряків — базисної цукристості 16%. Квота В закріплює обсяг виробництва так званого В-цукру, що виробляється в межах найвищої квоти. Ця квота становить 35-40% квоти А і в основному лімітує розмір запасів та експортний потенціал країни. Цукор, вироблений згідно з квотами А та В, можна реалізувати в межах ЄС, а все, що виробляється понад ці обсяги, називається С-цукром і має бути реалізоване тільки за межами ЄС за наступною схемою (рис.1).

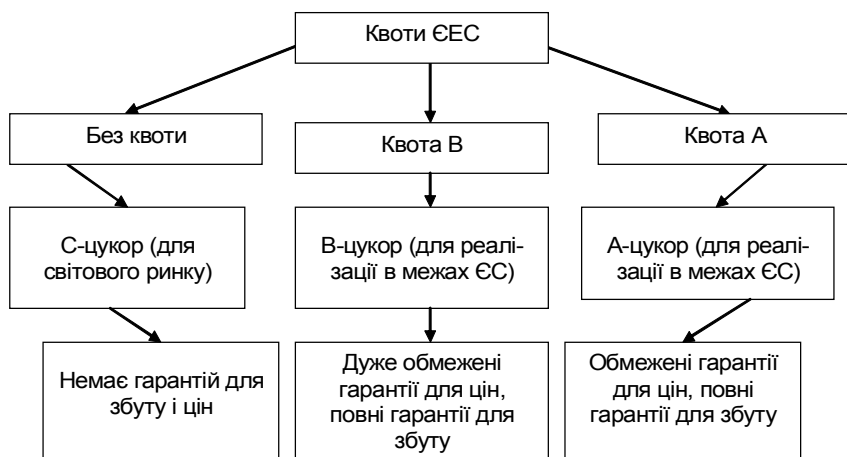

Рис.1. Схема реалізації цукру за квотами ЄС

В Європейському Союзі з введенням в дію цукрового ринкового порядку передбачалось підвищити самозабезпеченість країн цукром, уникнувши при цьому утворення надлишків; забезпечити товаровиробникам достатній рівень доходів; зосередити цукробурякове виробництво в зонах з найбільш сприятливими природно-економічними умовами. Цукор, вироблений в рамках квот А і В, оплачується за гарантованими цінами, причому ціни на цукор за квотою А оплачується приблизно на 30% більше, ніж за квотою В. Цукор, вироблений зверх максимальної квоти (квота С), оплачується за ринковими цінами.

В Україні з 1961 р. закупки цукрових буряків здійснювались на основі договорів контрактації. Це двостороннє зобов'язання цукрових заводів і постачальників сировини.

Всі цукрові заводи асоціації “Черкасицукор” будують свої відносини з товаровиробниками цукросировини на основі договорів контрактації. Аналіз договорів контрактації Верхняцького цукрового заводу і господарств показує, що контракти останніх двох років більш конкретизовані, що дає обом сторонам стабільність поставок та розрахунків за продукцію. Проте, на нашу думку, потрібна зміна системи взаємовідносин у цій галузі агропромислового виробництва.

”Програмою реструктуризації цукрової промисловості України” [1], погодженою з Кабінетом Міністрів України та рекомендованою для впровадження в практику виробництва передбачено (враховуючи зарубіжний досвід) три квоти: квота А — обсяг цукру, що забезпечить внутрішній ринок (це повна гарантія цін і збуту), квота В — обсяг цукру, який забезпечить експортні поставки України (гарантовані ціна і збут) та квота С — вільна реалізація за межами держави (немає ніяких гарантій цін і збуту).

Визначення обсягу виробництва цукру ($BP_{ц}$) за квотою А має проводитися відповідно до прогнозу кількості населення (Kn), науково обґрунтованою нормою споживання (Hc) та врахуванням коефіцієнту платоспроможності населення ($Kп$):

$$BP_{ц} = Kn \cdot Hc \cdot Kп . \quad (2.3.3)$$

Для Черкаської області з кількістю населення в 1401,8 тис. чол. коефіцієнтом платоспроможності 0,44 (за даними облстатуправління Вісник аграрної науки Причорномор'я,

 Випуск 4, 2004

в 2003 році) та при нормі споживання цукру 39 кг на рік на душу населення загальний обсяг виробництва цукру складатиме:

$$BP_{ц} = 1401\ 800 \times 39 \times 0,44 = 24054888 \sim 24,1 \text{ тис.т.},$$

тобто, при заданих параметрах близько 24,1 тис. т цукру може бути придбано населенням Черкаської області. При чому, враховуючи все населення області — норма споживання складе близько 55 тис.т цукру (1401800 x 39кг). Пропозиція ж виробленого в сезон 2003/2004 років в області цукру складала 142 тис.т. Таким чином, надлишок виробництва цукру в Черкаській області складав близько 87 тис.т, який може експортуватись (і експортується) за межі області. При ціні в 2300 грн./т на внутрішньому ринку виручка складатиме більше 200 млн.грн., або майже 38 млн.дол. США.

Обсяг виробництва цукру за квотою **B** визначається міжурядовими угодами. Таким чином, монополія на експортний фонд цукру належить державі (обсяги та умови експорту визначає Кабінет Міністрів України і Міністерство економіки України). Враховуючи можливість збільшення виробництва цукру і необхідність набуття навичок підприємливості, слід дати змогу товаровиробникам цукру формувати власні товарні ресурси з вільного запасу цукру (квота С). Реалізація такого цукру державою не гарантується.

Економічна ситуація, що склалася в цукробуряковому підкомплексі Черкаської області (як і по всій Україні) внаслідок спаду виробництва, потребує змін у підходах до розв'язання нагальних проблем, опрацювання і запровадження принципово нової моделі функціонування цього сектору, яка б дала можливість у короткий термін стабілізувати виробництво і забезпечити передумови розвитку цукрової галузі. Для вирішення цієї проблеми доцільно використовувати економіко-математичну модель, впровадження результатів якої дасть змогу підвищити ефективність функціонування цукробурякового підкомплексу області.

Головною метою моделі є стабілізація цукробурякового виробництва та його розвиток. В основу плану — прогнозу розвитку, розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва доцільно покласти:

- 1) розміщення валових зборів цукрових буряків по кожному сільськогосподарському підприємству;

- 2) узгодження галузей з врахуванням агротехнічних вимог, які направлені на підвищення родючості ґрунтів;
- 3) баланс виробництва цукрових буряків з врахуванням потреби цукрових заводів та мінімальних витрат на перевезення між суб'єктами підприємницької діяльності.

Економіко-математичну модель можна записати:

Знайти x_{jr} , x'_j , x''_s , x_s^i , при яких досягається максимум прибутку:

$$Z_{\max} = \sum_{j \in J} c_j x'_j - x'_s - x''_s - x_s^i,$$

за таких умов:

- 1) $\underline{w}_{jr} \leq x_{jr} \leq \overline{w}_{jr} \quad r \in R$;
- 2) $\sum_{j \in J} a_{ijr} x_{jr} \leq T_{ir} \quad (i \in I_1 \quad r \in R)$;
- 3) $\sum_{r \in R} \sum_{j \in J} a_{fjr} x_{jr} \leq B_f \quad (f \in I_2)$;
- 4) $\sum_{r \in R} \sum_{j \in J} d_{ijr} x_{jr} - \mu_{ir} x''_s = 0 \quad (i \in I_3)$;
- 5) $\sum_{r \in R} \sum_{j \in J} a_{sjr} x_{jr} - x'_s = 0 \quad (s \in I_4)$;
- 6) $-\sum_{r \in R} \sum_{j \in J} d_{ijr} x_{jr} + \beta_i x_i \leq 0 \quad (i \in I_5)$;
- 7) $x_i - q_{ij} x'_j = 0 \quad (i \in I_6)$;
- 8) $v_{ij} x'_j \geq Q_i \quad (i \in I_7)$;
- 9) $a_{sj} x'_j - x_s^i = 0 \quad (i \in I_8)$;
- 10) $\{x_{jr}; x'_s; x''_s; x'_j; x_s^i\} \geq 0$.

В моделі використовуються наступні позначення:

R – множина сільськогосподарських підприємств, які займаються вирощуванням цукрових буряків;

I_1 — множина обмежень по затратах трудових ресурсів в сільськогосподарських підприємствах;

I_2 — множина обмежень по використанню матеріальних ресурсів та технічних засобів в об'єднанні;

I_3 — обмеження по визначенню витрат на транспортування сировини від сільськогосподарського підприємства до цукрового заводу;

I_4 — обмеження по визначенню по визначенню затрат сільськогосподарських підприємств на вирощування цукрових буряків;

I_5 — обмеження по визначенню обсягу валового збору цукрових буряків, які підуть на переробку;

I_6 — обмеження, що відображає переробку цукрових буряків;

I_7 — обмеження по виробництву цукру;

I_8 — обмеження по визначенню обсягу витрат при переробці сировини на цукровому заводі;

c_j — вартість j -ої продукції переробки цукрового заводу;

w_{jr}, w_{jr} — мінімально та максимально можливі площі посіву цукрових буряків в g -ому сільськогосподарському підприємстві;

a_{ijr} — затрати праці на вирощування цукрових буряків j -им способом в g -ому підприємстві;

a_{jfr} — затрати різних матеріальних ресурсів, механізмів на вирощування цукрових буряків j -им способом в g -ому підприємстві;

d_{ijr} — урожайність цукрових буряків, які вирощуються j -им способом в g -ому підприємстві;

v_{ij} — вихід j -ої продукції в процесі переробки сировини на цукровому заводі;

m_{ir} — коефіцієнт пропорційності, який показує відстань перевезення цукрових буряків від g -го сільськогосподарського підприємства до заводу;

b_i — питома вага фабричних цукрових буряків у валовому їх зборі;

q_{ij} — коефіцієнт збереження цукрових буряків на заводі;

a_{sj} — затрати цукрового заводу на виробництво j -ої продукції;

B_f — наявність різних ресурсів в об'єднанні;

Q_i — обсяг продажу i -ої продукції цукрового заводу;

T_{ir} — обсяг трудових ресурсів в g -ому сільськогосподарському підприємстві;

x_{ir} — площа посіву цукрових буряків j -м способом в g -ому сільськогосподарському підприємстві;

x'_j — обсяг j -го виду продукції, отриманої на цукровому заводі;

x'_s — затрати на вирощування буряків в сільськогосподарських підприємствах;

x''_s — затрати на транспортування цукрових буряків від сільськогосподарських підприємств до цукрового заводу;

x^i_s — затрати на переробку сировини на цукровому заводі.

В результаті рішення економіко-математичної задачі можливо встановити оптимальний варіант розвитку сировинної зони для цукрових заводів, який найточніше відповідатиме заданому критерію оптимальності.

Таким чином, для формування регульованого ринку цукру необхідна реструктуризація виробничої структури цукробурякового підкомплексу, розробка і впровадження нових форм мобілізації капіталу для її проведення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма реструктуризації цукрової промисловості України. — К.: Інститут аграрної економіки НАН України, 2001. — 18 с.

УДК 631.158:331.522.4

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ НА СЕЛІ

І.В.Горковенко, аспірант

Харківський національний аграрний університет ім.В.В.Докучаєва

Постановка проблеми. У сучасних умовах дуже гостро стоять питання, пов'язані з покращанням умов і рівня життя сільського населення. Їх вирішення має створити умови для формування й утвердження середнього класу на селі, тобто такої соціальної

Вісник аграрної науки Причорномор'я,
Випуск 4, 2004

131